

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ УКРАЇНИ
УКРАЇНЬКА АСОЦІАЦІЯ ФАХІВЦІВ ТРУДОВОГО ПРАВА
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СОЦІАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

***НАУКОВИЙ ЗБІРНИК
№ 1 (2) 2013***

Чернігів 2013

УДК 349.3(477)(066)

ББК 67.405я43

С69

Друкуються за рішенням вченої ради Чернігівського державного технологічного університету (протокол № 6 від 1 липня 2013 р.).

Соціальне право України : науковий збірник / Черніг. держ. технол. ун-т, Укр. асоц. фахівців труд. права. – Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2013. – № 1 (2). – 389 с.

У науковому збірнику “Соціальне право України” висвітлюються актуальні питання й нагальні проблеми науки і практики трудового права та права соціального забезпечення, зокрема, забезпечення захисту трудових прав працівників, модернізація трудового права, роль трудового договору в сучасній системі трудового права України, умови реалізації права на пенсію, шляхи вдосконалення соціального обслуговування в Україні тощо.

Видання розраховане та може бути використане науковцями, юристами, аспірантами, викладачами і студентами навчальних закладів і зацікавленими особами.

УДК 349.3(477)(066)

ББК 67.405я43

Головний редактор:

Шкарлет С.М., д-р екон. наук, професор, ректор ЧДТУ, Україна.

Заступник головного редактора:

Шумна Л.П., канд. юрид. наук, доцент, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення ЧДТУ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Венедіктов В.С., д-р юрид. наук, професор, Президент Української асоціації фахівців трудового права, Заслужений юрист України, Україна;

Іншин М.І., д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Україна;

Андріїв В.М., д-р юрид. наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна;

Мельник К.Ю., д-р юрид. наук, професор, начальник кафедри трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ, Україна;

Щербина В.І., д-р юрид. наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна;

Волк О.А., канд. юрид. наук, доцент, професор кафедри трудового і корпоративного права, старший науковий співробітник Центру трудового права УО ФПБ «Міжнародний університет «МІТСВ», Республіка Білорусь;

Радевич О.Р., канд. юрид. наук, доцент Юридичного інституту Національного дослідного Томського державного університету, Російська Федерація;

Седельнікова М.Г., канд. юрид. наук, доцент, завідувач кафедри соціального права Омського державного університету ім. Ф.М. Достоевського, Російська Федерація.

Заснований у 2012 році. Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 193111-9111Р від 05.07.2012 р.

© Колектив авторів, 2013

© Чернігівський державний технологічний університет, 2013

© Українська асоціація фахівців трудового права, 2013

ЗМІСТ

Вітальне слово	5
Розділ І. Трудове право	
Венедіктов В.С. Сучасні проблеми реалізації державної політики України в галузі прав людини.....	9
Андрій В.М. Забезпечення захисту трудових прав працівників.....	17
Мельник К.Ю. Правове регулювання відпусток працівників органів внутрішніх справ.....	26
Музичук О.М. Поняття та система вимог, що передбачені до професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ.....	33
Щербина В.І. Функції трудового права і модернізація законодавства про працю.....	44
Городецька І.А. Форми та методи адміністративної діяльності державної інспекції України з питань праці.....	52
Кожушко С.І. Місце державних санітарних норм і правил у системі джерел трудового права.....	66
Кузніченко О.В. Загальні питання матеріальної відповідальності працівників органів внутрішніх справ та її правове регулювання.....	78
Ларченко М.О. Особливості суспільно корисної праці засуджених у виправних колоніях.....	86
Логвиненко М.І., Дігтяр А.О. Особливості укладення трудового договору з неповнолітніми.....	99
Потопопова Я.С. Принципи компенсації моральної шкоди у трудовому праві.....	104
Пузирний В.Ф. Проблеми професійного відбору водіїв транспортних засобів за законодавством України.....	116
Огородник О.Г. Правовий статус трудового колективу: проблемні питання.....	124
Хименко О.А. Юридична природа відносин з організаціями та управлінням працею.....	134
Селецький О.В. Молодь як особлива категорія учасників трудових правовідносин.....	143
Яблоновська Г.Г. Єдність і диференціація правового регулювання праці осіб із сімейними обов'язками як гарантія їх рівноправ'я.....	158
Олійник К.М. Роль трудового договору в сучасній системі трудового права України.....	165
Burak V.Y. Principles of legal protection of labour rights and interests of employees.....	173

Розділ II. Право соціального забезпечення

Андріїв В.В. Роль державних соціальних допомог у боротьбі з бідністю та малозабезпеченістю.....	185
Богославець С.В. Щодо основних умов реалізації права на пенсію.....	195
Дробот Ж.А. Правове забезпечення соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.....	202
Дудченко О.С. Правовий статус колегії при начальнику головного управління Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.....	214
Кисельова О.І. Шляхи вдосконалення соціального обслуговування в Україні.....	226
Козинець О.Г. Соціально-економічне законодавство Паризької комуни – першої соціальної держави.....	235
Литвиненко В.М. Роль соціальних послуг у системі соціального захисту.....	247
Мушенко В.В. Соціальні засади державної фінансової політики у сільському господарстві.....	256
Рудик В.А. Правова природа права людини на соціальний захист.....	269
Сташків Б.І. Соціальні пільги у праві соціального забезпечення: дискусійні питання.....	278
Тищенко О.В. Проблеми реалізації соціально-правової підтримки ВІЛ-інфікованих, хворих на СНІД в Україні.....	293
Чистолінова О.С. Соціально-правовий захист молоді в Україні.....	305
Чічкань М.В. Щодо питання реалізації інвалідами права на працю в сучасних умовах.....	312
Шумна Л.П. Актуальні питання реформи системи соціальної підтримки.....	321
Козинець І.Г. Законодавче забезпечення соціально-економічної інтеграції біженців в Україні та вітчизняні реалії.....	329
Обручков Р.І. Перспективи реалізації накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.....	342
Жежко Т.О. Пенсійне забезпечення за віком: гендерний аспект.....	354
Lavryk H.V. Legislative and normative-legal ensuring of satisfaction assistance of economic, social and other needs of cooperative organizations members in Ukraine.....	364
Synchuk S.M. On the object of natural person' interest in procedural legal relations.....	376
Основні вимоги до оформлення та подачі рукописів статей до наукового збірника “Соціальне право України”.....	388

ким складом органів внутрішніх справ, які встановлюють тривалість чергової відпустки до 45 днів щорічно.

Отже, таку диференціацію не можна визнати виправданою, оскільки керівні, педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України з числа осіб рядового та начальницького складу виконують аналогічні функціональні обов'язки, що і їх колеги, які працюють у навчальних закладах Міністерства освіти і науки України. А тому існує необхідність внести відповідні зміни у Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ щодо надання зазначеній категорії працівників чергової відпустки тривалістю до 56 календарних днів.

Список використаних джерел

1. Венедиктов В.С. Рабочее время и время отдыха по действующему законодательству о труде Украины : учебное пособие / В. С. Венедиктов, В. М. Венедиктова. – Х. : Ун-т внутр. дел, 1998. – 51 с.

2. Хохрякова О. С. Правовое регулирование отпусков: история, теория, перспективы совершенствования : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.05 "Трудовое право; право социального обеспечения" / О. С. Хохрякова. – М., 1992. – 39 с.

УДК 342.5

О.М. Музичук, д-р юрид. наук

Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ВИМОГ, ЩО ПЕРЕДБАЧЕНІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Визначено поняття вимог, які висуваються до професійної підготовки та діяльності працівників органів внутрішніх справ, уточнено їх система. Надано пропозиції з удосконалення нормативних актів, які регулюють професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ.

Ключові слова: органи внутрішніх справ, професійна підготовка, вимоги, службова діяльність.

Определено понятие требований к профессиональной подготовке и деятельности сотрудников органов внутренних дел, уточнено их система. Представлены предложения по усовершенствованию нормативных актов, регулирующих профессиональную подготовку сотрудников органов внутренних дел.

Ключевые слова: органы внутренних дел, профессиональная подготовка, требования, служебная деятельность.

Defines the requirements that are put forward to the training and activities of law enforcement officers, specify their system. The proposals to improve regulations governing the training of law enforcement officers.

Key words: police, training, requirements, service activity.

Проблема професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ (далі - ОВС) завжди перебувала у полі зору науковців, свідченням чого є праці О. Бандурки, І. Голосніченка, М. Іншина, Я. Кондратьєва, К. Мельника, В. Петухова, В. Плішкіна, В. Посметного, І. Совгіра, І. Шопіної, С. Ярового та інших учених. Проте вимоги, які висуваються до професійної підготовки та діяльності працівників ОВС, спеціально не вивчалися, в існуючих наукових працях ці питання досліджувались фрагментарно або в межах ширшої адміністративно-правової проблеми, без комплексного підходу, що підкреслює актуальність обраного напрямку наукового пошуку.

Метою цієї статті є уточнення системи вимог, які висуваються до професійної підготовки та діяльності працівників ОВС. Наукова новизна статті визначається тим, що у ній сформульовано поняття досліджуваного виду вимог, проведено їх класифікацію та надано пропозиції щодо вдосконалення нормативних актів у сфері професійної підготовки працівників ОВС.

На нашу думку, вимога є ніщо інше як певне правило, норма, яких повинні дотримуватись певні особи. Аналіз загальнодержавних та відомчих нормативних актів у сфері професійної підготовки працівників ОВС надав змогу зробити висновок про те, що вони не містять переліку вимог, які висуваються до професійної підготовки працівників (державних службовців, осіб рядового та начальницького складу ОВС тощо). Теж саме стосується і наукової літератури, в якій аналізується проблема професійної підготовки, об'єктами якої є різні види (категорії) працівників. Беручи до уваги те, що вимоги, які висуваються до професійної підготовки працівників ОВС безпосередньо пов'язані з вимогами професійної компетентності самих працівників ОВС, тобто тими вимогами, які містяться у професійно-кваліфікаційних характеристиках категорій та посад працівників органів внутрішніх справ України, у подальшому такі вимоги ми будемо розглядати у комплексі. Більше того,

різноманітність вимог, які висуваються як до професійної діяльності працівників ОВС, так і до їх професійної підготовки, актуалізує питання щодо їх класифікації, яка надасть змогу уточнити їх сутність, види та особливості.

За основу класифікації досліджуваного різновиду вимог пропонуємо взяти такий критерій, як спрямування вимог, відповідно до якого можливим є виокремлення двох груп вимог: 1) вимоги, які висуваються до професійної діяльності (компетентності) працівників ОВС у цілому; 2) вимоги, які стосуються організації професійної підготовки і спрямовані, насамперед, на кадрове, матеріально-фінансове, інформаційне, науково-методичне та інше забезпечення належного функціонування професійного навчання у системі професійної підготовки.

Звичайно, що визначальними (базовими) є вимоги першої групи, тобто ті, які висуваються до професійної діяльності працівників ОВС у цілому, і відповідно до яких повинна організовуватись система їх професійної підготовки. Іншими словами – це ті вимоги, які суспільство та держава ставлять перед ОВС у цілому та професійною діяльністю їх працівників зокрема. Таку групу вимог ми об'єднали у певні підгрупи, серед яких: а) особисті (у тому числі і морально-етичні вимоги); б) ділові; в) загальнопрофесійні; г) спеціально професійні, які залежать від категорії працівників ОВС та займаної посади. Розглянемо їх більш детально.

Як зазначає О.М. Бандурка, «особисті якості складають комплекс особистих рис характеру, які найбільшою мірою відповідають посадовим вимогам». До таких учений відносить: вміння встановлювати контакти з людьми, спілкуватись з представниками різних ділових сфер та з населенням, мужність, стриманість, чесність і добросовісність, ввічливість, доброзичливість, принциповість, людяність, готовність до самопожертви [1, с. 197]. На думку В.М. Плішкіна, «вміння твердо і неухильно проводити в життя політику держави, пропагувати та дотримуватись моральних принципів державного законодавства України, правил демократичного співжиття, у службовій діяльності бути вільним від рішень політичних партій та громадських рухів – ось обов'язкові особисті та моральні якості для кожного співробітника ОВС» [2, с. 611].

У цілому погоджуючись із вищенаведеним розумінням науковцями *особистих вимог*, зазначимо і те, що значна частина таких вимог закріплена як у загальнодержавних, так і у відомчих нормативних актах. Так, у ст. 17 Закону України «Про міліцію» зазначено, що «на службу до міліції приймаються на контрактній основі громадяни, здатні за своїми *особистими* (виділено – О.М.), діловими і моральними якостями, освітнім рівнем, фізичною підготовкою і станом здоров'я виконувати покладені на міліцію завдання» [3].

Аналіз Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України дозволив виокремити такі особисті вимоги, які висуваються до професійної діяльності працівників ОВС: дотримуватися законодавства, неухильно виконувати вимоги Присяги працівника органів внутрішніх справ України, статутів і наказів начальників; поважати людську гідність, виявляти турботу про громадян і бути готовим у будь-який час надати їм допомогу; дотримуватися норм професійної та службової етики; бути чесним, об'єктивним і незалежним від будь-якого впливу громадян, їх об'єднань та інших юридичних осіб; стійко переносити всі труднощі та обмеження, пов'язані зі службою; виявляти повагу до колег по службі та інших громадян, бути ввічливим, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання та етикету; з гідністю і честю поводитися в позаслужбовий час, бути прикладом у дотриманні громадського порядку [4].

Певні особисті вимоги, які висуваються до професійної діяльності працівників ОВС, містяться в Правилах поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, затверджених наказом МВС України від 22.02.2012 № 155 [5]. Ці Правила як сукупність основних професійно-етичних норм визначають для працівника органів внутрішніх справ України: моральні цінності, зобов'язання та принципи служби в органах внутрішніх справ; професійно-етичні вимоги до службової, позаслужбової та антикорупційної поведінки; формування єдності переконань і поглядів у сфері професійної етики та службового етикету, орієнтованих на професійно-етичний еталон поведінки; регулювання професійно-етичних проблем взаємин працівників,

що виникають у процесі їх спільної діяльності; виховання високоморальної особистості працівника, яка відповідає етичним нормам і принципам, загальнолюдській і професійній моралі; взаємодію з трудовими колективами, громадськими організаціями, населенням з урахуванням норм і принципів професійної та службової етики [5].

Аналіз вищенаведених особистих вимог, які висуваються до професійної діяльності працівників ОВС, надав змогу зробити декілька висновків: по-перше, беручи до уваги те, що вони отримали нормативне закріплення у законодавчих та підзаконних актах, виконання таких вимог є обов'язковим для всіх осіб рядового та начальницького складу ОВС. За невиконання хоча б однієї із вищенаведених вимог особа повинна бути притягнена до одного із видів відповідальності, передбаченого законодавством України. По-друге, деякі з особистих вимог дублюються, оскільки містяться у різних за юридичною силою нормативних актах. По-третє, під час організації занять у системі професійної підготовки врахування особистих вимог, які висуваються до працівників ОВС, є обов'язковим, у зв'язку з чим повинно знайти відповідне відображення у тематиці та планах проведення відповідних занять.

Щодо *ділових вимог*, які передбачені для працівників ОВС, то вони також, як і особисті, чітко не визначені на законодавчому рівні. Ділові вимоги включають у себе різноманітні особливості особи, її здатність виконувати певний вид службової діяльності, і характеризуються, насамперед, обсягом загальних та спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для забезпечення якісного виконання покладених на неї службових обов'язків.

У науковій літературі до ділових вимог працівників ОВС відносять: 1) наявність спеціальної освіти, досвіду практичної роботи, організаційні здібності, ініціативність, стабільна працездатність, знання юридичних і спеціальних дисциплін, знання чинних наказів, інструкцій, інших нормативних актів МВС України, володіння оперативною і кримінологічною технікою, спеціальними технічними засобами, вміння правильно складати й оформляти службові документи [1, с. 197]; 2) уміння працівника ефективно та якісно застосовувати теоретич-

ні і професійні знання, набуті навички у процесі діяльності, вміння вирішувати оперативно-службові завдання, розбиратися в конкретних ситуаціях, ефективно застосовувати професійні прийоми й засоби, вміння використовувати науково-технічні засоби в боротьбі зі злочинністю та її попередженні, табельну зброю [2, с. 612].

Деякі з ділових вимог, яких повинні дотримуватись особи рядового та начальницького складу ОВС, закріплені у нормативних актах. Це такі як: освітній рівень, фізична підготовка, стан здоров'я; обов'язкове принесення присяги; дотримання порядку та умов проходження служби; знання основних положень відомчих наказів, інструкцій, положень та інших нормативних актів, які стосуються загальних питань професійної діяльності працівників ОВС, неухильно їх виконувати; вимоги-заборони, наприклад, заборона займатись будь-якими видами підприємницької діяльності, а так само організовувати страйки або брати в них участь, працювати за сумісництвом за окремими видами трудової діяльності, визначеними Міністром внутрішніх справ України та інші; берегти державну таємницю; берегти та підтримувати в належному стані вогнепальну зброю, спеціальні засоби, майно і техніку, передані в користування; постійно підвищувати свій професійний рівень; сприяти підвищенню авторитету органів внутрішніх справ серед населення, правильно застосовувати заходи переконання, примусу, дисциплінарного та громадського впливу [4-6].

Аналіз ділових вимог, яких повинні дотримуватись особи рядового та начальницького складу ОВС, дав змогу зробити такі висновки: особисті вимоги обов'язкові для виконання; закріплені у різних за юридичною силою нормативних актах та є загальними; на відміну від особистих, які переважно мають морально-етичне спрямування, ділові вимоги безпосередньо пов'язані з виконанням покладених на працівників ОВС службових завдань, функцій та обов'язків, однак стосуються лише загальних аспектів їх виконання, тобто мають універсальний характер. Саме цим вони і відрізняються від іншої підгрупи вимог, які висувуються до професійної діяльності працівників ОВС, а саме – від загальнопрофесійних вимог.

Таким чином, особливість *загальнопрофесійних вимог*, які висуваються до професійної підготовки працівників ОВС, полягає у тому, що вони безпосередньо пов'язані з виконанням покладених на них завдань, функцій і обов'язків та реалізацією наданих їм прав. До таких ми відносимо ті, які вимагають від працівників ОВС певних знань, умінь та навичок із: захисту життя, здоров'я, прав і свобод фізичних та юридичних осіб, власності, природного середовища, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорони і забезпечення громадського порядку; подання соціальної та правової допомоги фізичним та юридичним особам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Загальнопрофесійні вимоги стосуються всіх осіб рядового та начальницького складу ОВС.

Особливість *спеціально професійних вимог* полягає у тому, що вони залежать від: 1) категорії працівників ОВС; 2) займаної посади. А також та передбачають володіння спеціальними знаннями, вміннями і навичками, необхідними працівнику ОВС для успішного виконання спеціальних завдань, функцій та обов'язків. Так, за таким критерієм, як категорія працівників ОВС, спеціально професійні вимоги поділяються на ті, які стосуються: 1) керівників; 2) професіоналів; 3) фахівців.

Як правильно зазначає О.М. Бандурка, «вимоги до керівників органів внутрішніх справ є традиційно високими, незалежно від того, скількома підлеглими він здійснює управління: десятками, сотнями, тисячами чи десятками тисяч людей, як це має місце в ГУМВС, УМВС у великих областях та містах і галузевих службах. Кожен керівник органу внутрішніх справ – це особистість зі своїм характером, своїм баченням проблеми, досвідом і знаннями. Але це не виключає необхідність для кожного керівника відповідати певним загальним вимогам» [1, с. 122]. Основні вимоги, яким мають відповідати керівники органів внутрішніх справ, О.М. Бандурка поділяє на три групи: професіональні, ділові, особисті [1, с. 126-127].

В.М. Плішкін вимоги, які висуваються до керівників, поділяє на: особисті, ділові та моральні [2, с. 615]. А за характером

виконуваних керівниками основних функцій, вимоги, які до них висуваються, поділяє на: а) організаторські вміння, необхідні для реалізації управлінських функцій керівника; б) командні вміння, необхідні для ефективного керівництва особовим складом під час виконання функцій охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю; в) педагогічні вміння, необхідні для реалізації виховних функцій [2, с. 616].

Погоджуючись із запропонованим В.М. Плішкіним поділом вимог (на організаторські, командні та педагогічні залежно від характеру виконуваних ними функцій), не можемо погодитись із запропонованою ним класифікацією вимог, які висуваються до керівників, на такі групи, як: особисті, ділові та моральні, оскільки: по-перше, особисті та моральні вимоги є подібними, у зв'язку з чим повинні належати до однієї групи; по-друге, у такій класифікації немає посилання на професійні вимоги.

Необхідно зазначити, що наказом Міністра внутрішніх справ України від 24 березня 2006 р. № 301 було затверджено Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України, який розроблено Науково-дослідним інститутом соціально-трудових відносин Міністерства праці та соціальної політики України за участю фахівців Міністерства внутрішніх справ України. Цей Довідник містить рекомендаційні матеріали, які повинні використовуватися під час розроблення конкретних посадових інструкцій. Довідник забезпечує єдність у визначенні посадових обов'язків працівників МВС України та кваліфікаційних вимог щодо певних категорій та посад. До Довідника включено основні професії працівників, які є специфічними для системи внутрішніх справ України і враховані Класифікатором професій ДК 003 : 2005 [7].

Відзначаючи безумовну доцільність розроблення такого Довідника, у той же час хочемо звернути увагу на один із принципів, на нашу думку, недоліків. Так, за структурою, кожна вміщена у ньому професійно-кваліфікаційна характеристика складається із 4 розділів: «Завдання, обов'язки та повноваження», «Має право», «Повинен знати», «Кваліфікаційні вимоги», які навіть за назвою є суміжними,

не говорячи про їх змістовну частину. Але загальноприйнятою думкою серед учених є те, що повноваження включають до себе як права, так і обов'язки [8; 9], з чим варто погодитись. Проте відповідно до запропонованої загальної структури професійно-кваліфікаційних характеристик, які вміщено до Довідника, права та обов'язки містяться у двох різних розділах: „Завдання, обов'язки та повноваження” та „Має право”. На нашу думку, доцільною була б така загальна структура професійно-кваліфікаційної характеристики:

1. Розділ 1 – „Кваліфікаційні вимоги”, в якому повинні міститися вимоги до освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня працівника, стажу його роботи в системі ОВС України та вимоги до післядипломної перепідготовки і підвищення кваліфікації.

2. Розділ 2 – „Повинен знати”, в якому повинні наводитись основні вимоги до спеціальних знань, необхідних працівнику для виконання відповідних завдань, функцій та обов'язків, а також знання законодавчих актів, положень, інструкцій та інших нормативних документів, методів і засобів, які працівник повинен вміти застосовувати під час виконання посадових обов'язків.

3. Розділ 3 – „Завдання, функції та обов'язки”, в якому повинно зазначатися, що повинен та зобов'язаний робити працівник ОВС під час службової діяльності.

4. Розділ 4 – „Має право”, в якому буде визначатися перелік його прав, які він може реалізувати для виконання покладених на нього завдань, функцій та обов'язків.

5. Розділ 5 – „Оцінювання діяльності”, в якому повинні міститися основні критерії, за якими оцінюватиметься його професійна діяльність.

6. Розділ 6 – „Відповідальність”, назва якого говорить сама за себе.

Вважаємо, що наведена вище структурна будова професійно-кваліфікаційних характеристик надасть змогу більш чітко визначити особливості вимог, які висуваються як до певної категорії осіб рядового та начальницького складу, так і до конкретних посад, які вони можуть обіймати.

Як було зазначено вище, вимоги, які висуваються до професійної діяльності працівників ОВС, залежать не лише від їх

категорії (керівники, професіонали, фахівці, працівники), а й від займаної посади. Так, мабуть, ніхто не буде заперечувати проти того, що спеціально професійні вимоги слідчого, криміналіста, оперативного працівника, дільничного, викладача чи наукового співробітника відрізняються. Доречно з цього приводу навести цитату О.М. Бандурки, який зазначає, що «міліціонер-снайпер повинен мати гострий зір, а працівники, що входять до спеціальних груп захоплення – добру фізичну підготовку з рукопашного бою» [1, с. 198]. Принциповим у цьому сенсі має бути те, що до будь-якої із передбачених штатним розкладом посад висуваються специфічні вимоги до професійної підготовки особи, яка її обіймає чи планує обійняти, що знаходить відображення у відповідних посадових інструкціях.

Вище ми розглянули вимоги, які: по-перше, висуваються до професійної діяльності працівників ОВС у цілому; по-друге, можуть бути: особистими (до яких відносяться і морально-етичні вимоги); діловими; загальнопрофесійними; спеціально професійними, які, у свою чергу, залежать як від категорії працівників ОВС, так і займаної посади; по-третє, такі вимоги покладені в основу складання професійно-кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій працівників ОВС; по-четверте, вони є визначальними (базовими) для формування вимог другої групи, тобто тих, які висуваються до професійної підготовки працівників ОВС.

До цієї групи вимог, тобто тих, які висуваються до організації професійної підготовки, в першу чергу, необхідно віднести так звані „вимоги-принципи”, а саме: законність, гласність, безперервність, обов’язковість та наукова обґрунтованість професійної підготовки; її комплексність та системність. Оскільки вимоги, які висуваються до професійної підготовки, носять здебільшого організаційний характер, вони, насамперед, спрямовані на кадрове, матеріально-фінансове, інформаційне, науково-методичне та інше забезпечення належного функціонування професійного навчання у системі професійної підготовки.

Резюмуючи статтю, вважаємо доцільним **вимоги до професійної підготовки працівників ОВС** визначити як сукуп-

ність закріплених у нормативних актах та обов'язкових до виконання правил (норм), які стосуються службової діяльності працівників ОВС у цілому та організації процесу їх професійної підготовки зокрема.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
2. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : НАВСУ, 1999. – 702 с.
3. Про міліцію : Закон України від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
4. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України : Закон України від 22 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.
5. Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС від 22 лютого 2012 № 155 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 36. – Ст. 1357.
6. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ УРСР [Електронний ресурс] : затв. постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991 р. № 114. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/114-91-п>.
7. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України : затв. наказом Міністра внутрішніх справ України від 24 березня 2006 р. № 301.
8. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
9. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
10. Адміністративне право України : підручник : у 2-х т. Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – 584 с.